

сфери взагалі виглядає фантастичною. За таких умов існує об'єктивна необхідність розробки методичних підходів щодо комплексної інтегральної оцінки інноваційної маркетингової діяльності в підприємствах агропромислового комплексу України.

Оскільки маркетинг є однією із різновидів послуг, яка забезпечує повноцінну ефективну діяльність підприємства, визначаючи внутрішній попит на інноваційні послуги необхідно слідувати за наступним алгоритмом: аналіз потреби в нововведенні (продукті чи послугі); аналіз попиту на нововведення і пов'язані з ним послуги; вплив різних факторів на можливе нововведення; аналіз можливого впливу попиту на подальші результати діяльності підприємства; визначення максимального обсягу реалізації, та як логічний наслідок обґрунтування плану реалізації на основі проведеного аналізу і виробничих можливостей фірми.

Аналіз попиту на нововведення за часом проведення може бути попереднім, поточним і наступним щодо періоду. Проводячи аналіз інноваційного маркетингу, на нашу думку необхідно враховувати інноваційну стратегію розвитку підприємства або зі стратегією вибору оптимального інноваційного рішення.

Література

1. *Руководство Осло. Рекомендации по сбору и анализу данных по инновациям. 3-е изд., совместная публикация ОЭСР и Евростата / [пер. на рус. яз.] — М.: ГУ «Центр исследований и статистики науки», 2006. — 192 с.*
2. *Піскун О. І. Підходи до економічного аналізу інноваційної діяльності підприємств / Піскун О. І. // Вісник Львівської комерційної академії / [ред. кол. : Башнянин Г. І., Анопій В. В., Вовчак О. Д. та ін.]. — Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2011. — Вип. 35. — С.273-275 — (Серія економічна).*

Тетяна БОДНАРЧУК

Інститут економіки і прогнозування НАН України, м. Київ

РЕТРОСПЕКТИВНА ОЦІНКА ВАЛЮТНО-КРЕДИТНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЯК ЗАСОБУ ПОЛІТИКИ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ

Сучасні умови розвитку світового господарства вимагають від України інтенсивного відродження національної промисловості, що у свою чергу передбачає застосування політики протекціонізму. Висока залежність країни від світового ринку та участь у СОТ змушують відмовитися від агресивної тарифної політики та звернути увагу на ряд засобів опосередкованого захисту вітчизняного виробника, зокрема, валютно-кредитні інструменти. Особливо цінним у цьому контексті видається дослідження історичного періоду ХІХ – початку ХХ ст., коли паралельно з митно-тарифним регулюванням як засіб урядової покровительської політики активно використовувалися валютно-кредитні інструменти, такі як маневрування курсом грошових знаків, золотомонетний стандарт, пільговий кредит та кредитна застава, конверсії.

З метою підтримки вітчизняної промисловості та торгівлі уряд Російської імперії часто вдавався до маневрування валютним курсом. Підвищення ставки національної грошової одиниці, з одного боку, сприяло посиленню імпорту до країни, а відповідно й збільшенню державного тарифного доходу і накопиченню золотого запасу для погашення зовнішньої заборгованості, з іншого, притоку іноземного капіталу у вітчизняну промисловість та підвищенню рентабельності виробництва. Особливо активно політика ревальвації проводилася урядом у третій чверті ХІХ ст., коли післявоєнний курс рубля тримався на низькому рівні. Для сприяння вивізній торгівлі у другій половині ХІХ ст. уряд нерідко здійснював девальвацію курсу рубля, що давало можливість експортерам отримане за кордоном золото вигідно обмінювати на національну валюту. Зокрема, у 90-х рр. такі дії уряду, спрямовані насамперед на задоволення інтересу вітчизняного експортера хліба, сприяли накопиченню приватного торговельного капіталу.

Поряд з маневруванням курсом рубля валютна політика уряду була спрямована на регулювання облікової ставки та утримання її на рівні 4-5%. Стабільна облікова ставка сприяла зниженню рівня внутрішніх цін, скороченню імпорту, зростанню експорту, накопиченню золотовалютного запасу в країні. Проте не завжди уряду вдавалося стабілізувати облікову ставку,

зокрема, на початку XX ст. внаслідок світової фінансової кризи 1899 р. відбулося значне її зниження, що насамперед зумовило інфляцію, зростання імпорту та відлив золота за кордон, проте з іншого боку така ситуація створила сприятливі умови для іноземного інвестування.

З метою стабілізації курсу національної валюти, ліквідації спекулятивного характеру експортно-імпортних операцій та промислового виробництва, покращення інвестиційного клімату у 1895-1897 рр. урядом було проведено грошову реформу, згідно з якою в країні був введений золотий стандарт. Така політика уряду неоднозначно позначилася на інтересах окремих соціально-економічних груп країни. Зокрема, позитивний відгук вона отримала серед промисловців, торговців та землевласників, адже сприяла притоку іноземного капіталу, підвищенню попиту на вітчизняну мануфактурну та сільськогосподарську продукцію, на землю під фабрики і заводи, зниженню вартості обладнання та інструментів. Негативним чином введення системи монометалізму відбилося на діяльності експортерів сільськогосподарської продукції та сформованої у кінці XIX ст. групи банкірських контор, адже позбавило їх значного спекулятивного доходу.

Непряний вплив на розвиток вітчизняної промисловості чинив уряд і через такий валютно-кредитний інструмент як конверсії. Зокрема, у 1888 р. було здійснено конверсію 5% зовнішніх боргів у 4%, а у 1894 р. конверсію внутрішніх 5% заборгованостей у 4% безстрокову ренту [1, с. 65]. Завдяки вказаним конверсіям уряду вдалося не лише значно знизити борговий тягар країни, але й сприяти значним іноземним капіталовкладенням у внутрішню промисловість завдяки встановленню вигідного обмінного курсу.

З метою стимулювання розвитку вітчизняної промисловості уряд видавав пільговий промисловий кредит на влаштування мануфактур, технічні вдосконалення, придбання необхідного машинного обладнання та інструментів. Максимальна сума кредиту, який видавався на основі пільгового 4-5%, для підприємства становила 500 тис. руб., окремого торговця – 600 руб. [2, с. 317]. Слід відмітити, що державний промисловий кредит завжди видавався на конкретні цілі, тобто мав предметний характер. Зауважимо й те, що для стимулювання промислового кредитування була встановлена товарна застава: вітчизняним торговцям та промисловцям надавалися позики під заставу готових виробів і сировини.

Таким чином, з вище сказаного можна зробити висновок, що у XIX – початку XX ст. як засіб протекціонізму уряд активно використовував валютно-кредитні інструменти. За допомогою маневрувань валютним курсом та облікової ставкою, конверсій, пільгового промислово-торгівельного кредиту здійснювалася значна підтримка і національного виробника, і вітчизняного торговця, що актуалізує перегляд можливості використання вказаних засобів протекціонізму в сучасних умовах економічного розвитку України.

Література

1. Хрулев С.С. *Финансы России* / С.С. Хрулев. – СПб., 1907. – 292 с.
2. Озеров И.Х. *Основы финансовой науки : Курс лекций, чит. в С.-Петербур. и Моск. ун-те* / И.Х. Озеров. – Москва, 1910. – 352 с.

Тетяна БОРИСОВА

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ТЕОРЕТИЧНІ ІМПЛІКАЦІЇ МАРКЕТИНГОВИХ ПРАКТИК ПІДПРИЄМСТВ НЕКОМЕРЦІЙНОЇ СФЕРИ

У XX столітті маркетинг, постаючи об'єктом наукового дослідження, потрапляє у предметне поле різних дисциплін – економіки, соціології, політології. Це спричинено вагомими змінами у різних сферах буття суспільства, які особливо були помітними у кінці XX – на початку XXI століття. В цей період актуалізується дискусія щодо необхідності «маркетизації» некомерційного сектору як технології використання маркетингових методів, успішно використовуваних підприємствами комерційного сектору, для досягнення неприбуткових цілей інститутів громадянського суспільства.